

5. Priedai

A.1. Rezultatai: Piliečių vertybės ir išsamios rekomendacijos

Aštuonios piliečių vertybės ir principai siekiant norimų ir teisingų Europos virtualiųjų pasaulių

SVEIKATA Fizinė ir psichinė žmonių sveikata – esminis virtualiųjų pasaulių kūrimo ir naudojimo ramstis.
TVARUMAS Virtualieji pasauliai kuriami ir naudojami nekenkiant aplinkai.
SKAIDRUMAS 1) Žmonės, jų asmens duomenys, psichologinė ir fizinė sveikata saugomi skaidriomis taisyklėmis . 2) Duomenys naudojami (trečiųjų šalių) skaidriai.
SAUGA IR SAUGUMAS Europos piliečiai turi būti saugūs ir apsaugoti, taip pat turi būti užtikrinta duomenų apsauga ir užkirstas kelias manipuliavimui ir vagystėms.
ŠVIETIMAS IR RAŠTINGUMAS Švietimas, informuotumo didinimas ir įgūdžiai, kaip naudotis virtualiaisiais pasauliais, – esminis dalykas kuriant virtualiuosius pasaulius.
ĮTRAUKTIS Visiems piliečiams užtikrinamas vienodas prieinamumas, neatsižvelgiant į amžių, pajamas, įgūdžius, galimybes naudotis technologijomis, šalį ir kt.
PASIRINKIMO LAISVĖ Naudotis virtualiaisiais pasauliais asmenys pasirenka laisvai, o nedalyvaujantieji nepatiria nepatogumų.
ORIENTACIJA Į ŽMOGŲ Vystant ir reglamentuojant virtualiųjų pasaulių technologijas tenkinami ir gerbiama naudotojų poreikiai, teisės ir lūkesčiai.

Toliau pateikiami balandžio 21 d., penktadienį, 3-ioje Piliečių forumo sesijoje atlikto vertybių nustatymo rezultatai. Vykdamas šią užduotį, piliečių buvo paprašyta kiekvienai iš 12 temų, kuriomis buvo remiamasi rengiant galutines rekomendacijas, priskirti dvi iš aštuonių piliečių vertybių ir principų (nurodytų pirmiau). Ši užduotis buvo parengta siekiant, kad dalyviai susietų pirmiau atliktą su vertybėmis ir principais susijusį darbą su diskusijomis dėl rekomendacijų. Tai nėra oficialus grupės darbo rezultatas, veikiau etapas dalyvių vykdomame svarstymo procese, kuriuo siekta juos paskatinti nustatyti sąsajas tarp trijų šios srities lygių, su kuriais jie turėjo dirbti, – vertybių, principų ir veiksmų.

Nr.	Tema	Susijusi vertybė
1	Virtualieji pasauliai darbo srityje ir darbo rinkose	Švietimas ir raštingumas, sveikata, tvarumas
2	Parama inovacijoms ir virtualiųjų pasaulių kūrimui	Švietimas ir raštingumas, tvarumas, skaidrumas
3	Virtualiųjų pasaulių vertinimas ir registracija viešajame ir privačiajame sektoriuose	Sauga ir saugumas, orientacija į žmogų, sveikata
4	Duomenų naudojimas ir apsauga virtualiuosiuose pasauliuose	Sauga ir saugumas, orientacija į žmogų, švietimas ir raštingumas
5	Virtualiųjų pasaulių centrinė agentūra ir policija	Sauga ir saugumas, orientacija į žmogų, švietimas ir raštingumas
6	Mokymasis ir švietimas virtualiųjų pasaulių klausimais	Tvarumas, sveikata, švietimas ir raštingumas
7	Aplinkos ir klimato tvarumas	Skaidrumas, įtrauktis, švietimas ir raštingumas
8	Virtualiųjų pasaulių poveikis sveikatai ir mokslinių tyrimų darbotvarkė	Įtrauktis, švietimas ir raštingumas, tvarumas
9	Dalijimasis informacija ir informuotumas	Orientacija į žmogų, tvarumas, sauga ir saugumas
10	Skaitmeninė tapatybė virtualiuosiuose pasauliuose	Sauga ir saugumas, orientacija į žmogų, pasirinkimo laisvė
11	Junglumas ir galimybė naudotis virtualiaisiais pasauliais	Sveikata, pasirinkimo laisvė, tvarumas
12	Tarptautinis bendradarbiavimas ir standartai	Orientacija į žmogų, sauga ir saugumas, sveikata

Galutinės rekomendacijos

Tema – virtualieji pasauliai darbo srityje ir darbo rinkose

1 rekomendacija

Darbo rinkos Europos virtualiuosiuose pasauliuose

Ką?

Rekomenduojame remiantis galiojančiais valstybių narių darbo rinkos teisės aktais įvertinti ir, prireikus, pritaikyti ir suderinti teisės aktus dėl Europos virtualių pasaulių.

Kas?

Ši rekomendacija skirta asmenims, norintiems patekti į Europos virtualiąją darbo rinką.

Kaip?

Tokie teisės aktai susiję su, pvz., profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra, piliečių teise turėti pertraukų ir atsijungti, pagalba dėl virtualių pasaulių netekus darbo, piliečių (t. y. žmonių su negalia, skaitmeninių įgūdžių stokojančių asmenų) įtraukimi.

Tokiais teisės aktais turėtų būti apribotos galimybės į ES rinką patekti šalims, kurios nesilaiko ES darbo teisės aktų. Taigi, kad būtų apsaugoti Europos darbuotojai ir išsaugota bendroji rinka, tokios šalys negalėtų Europos bendrojoje rinkoje teikti metavisatos paslaugų (t. y. veiklos ir stebėsenos).

Pagrindimas

Turėtumėte pritarti šiai rekomendacijai, nes taip bus apsaugota Europos darbo rinka. Šia rekomendacija siekiama ginti atitinkamas Europos vertybes ir principus, susijusius su darbuotojų teisėmis ir apsauga. Tokiu būdu taip pat bus užtikrinta, kad būtų laikomasi aukštų Europos darbo standartų ir kad jie būtų propaguojami visame pasaulyje.

2 rekomendacija

Darbui virtualiuosiuose pasauliuose skirto suderinto mokymo rengimas

Ką?

Siekdami užtikrinti visų europiečių lygybę ir įtrauktį, rekomenduojame virtualių pasaulių tema rengti mokymus ir įgūdžių tobulinimo kursus, kurie būtų finansuojami iš Europos lėšų ir suderinti visoje Europos Sąjungoje.

Kas?

Šia rekomendacija siekiama apsaugoti Europos darbuotojus.

Kaip?

Siūlome suderinti mokymą visose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Pripažįstant nacionalines aplinkybes, turėtų būti stengiamasi į mokymus plačiai įtraukti vienodą turinį ir visose Europos šalyse laikytis tos pačios sistemos. Kvalifikacijos turėtų būti sertifikuojamos ir pripažįstamos tarpusavyje.

Pagrindimas

Turėtumėte pritarti šiai rekomendacijai, nes taip bus užtikrinta, kad darbuotojai palankiai vertintų virtualiuosius pasaulius. Norime apsaugoti Europos darbo rinką ir Europoje išsaugoti darbo vietas. Asmenims, kurių darbo vietos naikinamos dėl virtualių pasaulių, turėtų būti teikiama pakankamai mokymų, paramos ir galimybių persikvalifikuoti, kad jie galėtų prisitaikyti prie naujų sąlygų.

Tema – parama inovacijoms ir virtualių pasaulių kūrimui

3 rekomendacija

Reguliari esamų aktualių ES gairių dėl virtualių pasaulių peržiūra

Ką?

Rekomenduojame periodiškai peržiūrėti ir atnaujinti esamas ES gaires dėl etikos ir technologijų standartų, taip pat jas pritaikyti ir taikyti virtualiesiems pasauliams.

Kas?

Už peržiūros procesą atsakinga Europos Komisija, tiksliau Ryšių tinklų, turinio ir technologijų generalinis direktoratas (CNECT GD). Šiame procese būtina atsižvelgti į ekspertų pastabas. Galiausiai rezultatai teikiami Europos Parlamentui patvirtinti.

Kaip?

Pirmas etapas – CNECT GD nustato atsakingus asmenis.

Antras etapas – CNECT GD nustato, kurios gairės yra aktualios ir svarbios šiam procesui.

Trečias etapas – tos gairės peržiūros atsižvelgiant į ekspertų pastabas.

Ketvirtas etapas – parengiami tų gairių pakeitimų pasiūlymai.

Penktas etapas – pasiūlymai teikiami Europos Parlamentui patvirtinti.

Visas procesas kartojamas reguliariai, ne rečiau kaip kas dvejus metus.

Pagrindimas

Piliečiai pagrindimo nepateikė.

4 rekomendacija

Finansinė parama virtualiųjų pasaulių kūrimui

Ką?

Rekomenduojame nustatyti Europos bendrąjį finansavimą tvariam ir į naudotoją orientuotam virtualiųjų pasaulių kūrimui ir plėtrai.

Kas?

Europos Komisija, pritarus Europos Parlamentui.

Kaip?

Pirmas etapas – nustatomi paramos kriterijai.

Antras etapas – teikiamas finansavimas.

Pagrindimas

Piliečiai pagrindimo nepateikė.

Tema – virtualiųjų pasaulių vertinimas ir registracija viešajame ir privačiajame sektoriuose

5 rekomendacija

Dalyvaujantieji forumai, kuriuose bendrai rengiami pakeitimai, taisyklės ir standartai

Ką?

Rekomenduojame, kad įmonės, tyrinėtojai ir ES glaudžiai bendradarbiaudami kurtų ir reglamentuotų virtualiuosius pasaulius laikydamiesi ES vertybių.

Kas?

Šioje srityje iniciatyvos turėtų imtis Europos Komisija.

Kaip?

Įvairios ekspertų grupės (tyrinėtojai, suinteresuotieji subjektai, teisės aktų leidėjai, pareigūnai, taip pat naudotojai) turėtų susitikti aptarti tokių temų kaip švietimas, psichikos sveikata ir kt. Toks bendradarbiavimas turėtų būti oficialiai įtvirtintas, t. y. turėtų būti reguliariai rengiami gerai paruošti susitikimai, kuriuose būtų galima iš anksto pateikti pastabų, taip pat tomis temomis keistis nuomonėmis internetu. Bendradarbiavimas taip pat galėtų apimti ES finansavimą startuoliams ir kitiems subjektams, kad virtualieji pasauliai būtų kuriami

paisant ES vertybių, kaip antai (duomenų) saugos ir saugumo, sveikatos, humanizmo, skaidrumo, vienodos prieigos ir laisvės.

Pagrindimas

Bendrais teisės aktais visiems ES piliečiams užtikrinamos teisingos ir saugios galimybės naudotis virtualiaisiais pasauliais ir juose dalyvauti.

6 rekomendacija

Įmonių ir naudotojų sertifikavimas virtualiuosiuose pasauliuose

Ką?

Rekomenduojame įsteigti ES instituciją ar įstaigą, kuri remdamasi ES vertybėmis virtualiesiems pasauliams ir asmenims išduotų sertifikatus ir juos tikrintų ir turėtų reguliariai atlikti sertifikuotų virtualiųjų pasaulių ir naudotojų auditą.

Kas?

Tokią instituciją turėtų įsteigti ES, o jos veikloje turėtų dalyvauti įmonės ir privačiojo sektoriaus atstovai.

Kaip?

Sertifikatai būtų grindžiami bendrais standartais, o juos reikia apibrėžti. Sertifikatai gali skirtis priklausomai nuo naudojimosi virtualiuoju pasauliu lygio. Pavyzdžiui, žaidimams reikėtų taikyti kitokius standartus nei internetinei bankininkystei, todėl sertifikatai būtų skirtingi. Be to, sertifikatais būtų galima patvirtinti prieinamumą, pvz., akliems. Rengiant tokius standartus turėtų dalyvauti ekspertai, taip pat jie turėtų nustatyti laikotarpį, per kurį sertifikatai turėtų būti peržiūrimi.

Pagrindimas

Nepriklausoma įstaiga užtikrintų, kad piliečių naudojamuose virtualiuosiuose pasauliuose būtų paisoma ES vertybių.

Tema – duomenų naudojimas ir apsauga virtualiuosiuose pasauliuose

7 rekomendacija

Patogus metavisatos „prieškambaris“ ar „vartai“, kad būtų galima pasirinkti naudoti tik tam tikrus duomenis

Ką?

Rekomenduojame nustatyti standartizuotą ir patogų duomenų skaidrumo užtikrinimo mechanizmą (kas renka duomenis, kam jie naudojami, kaip jie saugomi ir su kuo jais dalijamasi), per kurį būtų aiškiai duodamas leidimas naudoti duomenis.

Kas?

Galbūt jau egzistuojanti ES lygmens viešoji įstaiga arba viešosiomis lėšomis finansuojama įstaiga; pirmumas gali būti teikiamas prie Europos Parlamento kaip tiesioginio atstovavimo organo įsteigčiai įstaigai.

Kaip?

Būtina paaiškinti, kokie naudotojų duomenys renkami virtualiose platformose, kaip tais duomenimis bus dalijamasi ir kaip jie bus naudojami. Pavyzdžiui, kodinių spalvų „durys“ trimačiame virtualiajame pasaulyje prieš patenkant į platformą aiškiai parodytų, kaip bus naudojami duomenys (raudonos durys reikštų, kad gali būti dalijamasi dideliu neskelbtinų duomenų kiekiu). Kai įmanoma, žmonės turėtų turėti galimybę pasirinkti, kaip bus naudojami jų duomenys. Įmonėms toks mechanizmas turėtų būti privalomas ir standartizuotas, o kad tai pasiektume, mums reikia naujų taisyklių ir ES sukurto pavyzdinio mechanizmo, kuriuo įmonės turės naudotis.

Pagrindimas

Negalime visiškai užkirsti kelio naudoti duomenis – tai turėtų didžiąją poveikį įmonių konkurencingumui. Be to, negalime iš tikrųjų atsisakyti suteikti bet kokios informacijos, nes visa metavisatoje vykdoma veikla gali būti kaip nors tvarkoma. Tačiau reikėtų gauti sutikimą. Turime aiškiai žinoti, kas ir kaip naudojama, kad galėtume aktyviai sutikti su tokiu naudojimu.

Kyla problema, ką daryti su istoriniais duomenimis, kurie įmonėms buvo pateikti savo noru ir kurių reikia inovacijoms ir rinkodarai.

Tema – virtualiųjų pasaulių centrinė agentūra ir policija**8 rekomendacija****Virtualiuosiuose pasauliuose veikianti ir apsaugą užtikrinanti policija****Ką?**

Rekomenduojame įsteigti tarptautinę policijos įstaigą, kurioje dirbtų atitinkamos specializacijos ir reikiamus mokymus baigę darbuotojai. Tokia įstaiga turėtų bendradarbiauti su kitais subjektais, pvz., Europolu ir nacionalinėmis įstaigomis.

Kaip?

Reikėtų išskirti tris veiklos sritis: įprastinę nusikalstamą veiką kaip realiame pasaulyje, virtualiuosiuose pasauliuose labiau paplitusį nepageidaujamą elgesį (neapykantą, patyčias ir kt.) ir apsaugą nuo savo veiksmų. Antroje kategorijoje pirmiausia turėtų padėti netinkamai besielgiančiam asmeniui pasimokyti iš savo klaidų. Jeigu elgesys nesikeičia, turime veikti greitai ir laipsniškai. Tam tikru metu turėtų būti imamasi sankcijų (turėtų būti laikinai stabdomas dalyvavimas arba asmuo galutinai išvaromas). Apsaugos tikslais policija, pastebėjusi pačiam asmeniui pavojingą elgesį (pvz., priklausomybę), turėtų tą asmenį informuoti. Vykdydama tokią kontrolę, policija rūpinsis, kad nekiltų problemų, ir užkirs joms kelią. Be to, norime priminti mūsų pirmąjį tikslą, t. y. prevenciją per švietimą (pvz., mokymąsi saugiai naudotis tomis priemonėmis).

Pagrindimas

Visi įgaliojimai neturėtų priklausyti vienai organizacijai. Privati organizacija to daryti negali – policijos funkcijas turi vykdyti viešosios įstaigos. Sprendžiant skaidrumo, kryžminės kontrolės ir pagarbos nacionalinėms organizacijoms klausimus (kiekviena šalis turi savo policiją) itin svarbus bendradarbiavimo aspektas. Būtinai ir tarptautinis aspektas, nes internetinės priemonės, kaip antai virtualieji pasauliai, veikia be sienų, todėl privalome bendradarbiauti.

9 rekomendacija

Dirbtinio intelekto pagalba policijai virtualiuosiuose pasauliuose

Ką?

Rekomenduojame metavisatoje naudoti dirbtinį intelektą, kuris padėtų policijai užkirsti kelią nusikalstamai veikai, kovoti su nusikaltimais ir kontroliuoti, kas vyksta virtualiuosiuose pasauliuose.

Kas?

Apibrėžti dirbtinio intelekto etikos principus ir užtikrinti jų taikymą turėtų nepriklausoma Europos viešoji įstaiga, pvz., konstitucinis teismas.

Kaip?

Tokį dirbtinį intelektą apibrėžiantys etikos principai turėtų būti panašūs į konstituciją demokratinėje santvarkoje. Pagal tokią konstituciją bus laikomasi demokratiškai apibrėžtų etikos principų (kad būtų išvengta rizikos sukurti „didįjį brolį“ – privalome neleisti dirbtiniam intelektui daryti įtakos elgesiui). Šie principai turi būti ilgalaikiai, o valdžioje esanti partija ar asmuo turi neturėti galimybės tiesiogiai daryti jiems įtakos.

Pagrindimas

Labai svarbu, kad dirbtinis intelektas padėtų policijai, bet jos nepakeistų. Kaip ir pagal kitą mūsų rekomendaciją, svarbu, kad toks dirbtinis intelektas būtų finansuojamas viešosiomis lėšomis, priklausytų viešajam sektoriui ir būtų jo valdomas. Privati įmonė negali būti už tai atsakinga. Jeigu norime jį parengti ir mums reikia privačių įmonių turimų žinių, galime su jomis sudaryti sutartis. Jos dirbs griežtai laikydamosi pirmiau apibrėžtų etikos principų. Dirbtinis intelektas gali padėti policijai veikti greitai ir yra tik viena iš daugelio priemonių.

Tema – mokymasis ir švietimas virtualių pasaulių klausimais

10 rekomendacija

Mokytojų mokymas naudotis virtualiaisiais pasauliais ir skaitmeninėmis priemonėmis

Ką?

Rekomenduojame ES mokytojams dalyvauti mokymuose, susijusiuose su 1) praktiniu skaitmeninių priemonių naudojimu, 2) rizika, sauga ir etika virtualiuose pasauliuose ir 3) naujomis mokymo galimybėmis naudojantis virtualiaisiais pasauliais.

Kas?

ES orientuojasi į valstybes nares ir mokyklas siekdama pagerinti mokinių švietimą.

Kaip?

ES turėtų paskelbti griežtas gaires, kuriose valstybės narės būtų raginamos į savo nacionalinę mokytojų rengimo programą įtraukti virtualiųjų pasaulių ir skaitmeninių priemonių kursus. Mokytojai taip pat turėtų dalyvauti privalomuose kvalifikacijos kėlimo kursuose, po kurių būtų išduodamas ES pažymėjimas (pagal kalbos mokėjimo pažymėjimo pavyzdį). Tokie privalomi mokymai turėtų būti pritaikyti visoms amžiaus grupėms ir turėtų apimti šias temas: etikos, saugumo internete, skaitmeninių priemonių naudojimo meistriškumo ir mokymo virtualiųjų pasaulių klausimais galimybų. ES turėtų pateikti tokias mokymo programas valstybėms narėms. Tokiomis priemonėmis ir mokymo galimybėmis papildomos mokyklų mokymo programos, o ne pakeičiami kiti dalykai.

Pagrindimas

Atitinkamus mokymus baigę mokytojai galės mokyti savo mokinius ir nuo pat pradžių didinti jaunimo informuotumą. Tai taip pat padeda mažinti mokytojų ir mokinių skaitmeninį atotrūkį. Mūsų manymu, saugiai elgtis internete ir saugiai naudotis virtualiaisiais pasauliais turi būti mokoma jau pradinėje mokykloje. Todėl ES turi skatinti valstybes nares įtraukti šį mokytojų rengimą ir siūlyti paskatas vykdant ES sertifikavimą. ES turėtų parengti mokymo programą, kad būtų sukurta standartizuota sistema.

11 rekomendacija

Galimybės visiems ES piliečiams nemokamai gauti informacijos apie skaitmenines priemones ir naudotis virtualiaisiais pasauliais

Ką?

Rekomenduojame ES visiems piliečiams užtikrinti galimybę nemokamai ir patogiai gauti aktualios informacijos apie skaitmenines priemones ir naudotis virtualiaisiais pasauliais.

Kas?

ES visiems piliečiams.

Kaip?

Rekomenduojame įdiegti komunikacijos sistemą naudojant tradicines žiniasklaidos priemones (televizijos reklamas, skelbimų lentas) ir sukurti specialią platformą. Toje Europos virtualiųjų pasaulių platformoje turėtų būti telkiama ir standartizuojama aktuali informacija apie skaitmenines priemones ir virtualiuosius pasaulius. Šiais informacijos šaltiniais turi būti didinamas informuotumas apie virtualiuosiuose pasauliuose kylančią riziką ir pabrėžiami šių naujų technologijų pranašumai.

Pagrindimas

Svarbu, kad ES stengtųsi standartizuoti žinias ir galimybes naudotis virtualiaisiais pasauliais ir skaitmeninėmis priemonėmis visoje ES. Naudodamiesi šiomis platformomis, daug piliečių vis dar yra pažeidžiami ir gali nukentėti nuo piktavalių.

Tema – aplinkos ir klimato tvarumas

12 rekomendacija

Piliečių ir sektoriaus subjektų teisės ir atsakomybė žiediniuose virtualiuosiuose pasauliuose

Ką?

Rekomenduojame plėtoti veiksmus, kuriais didinamas informuotumas apie aplinkosauginį pėdsaką, ir užtikrinti, kad virtualiųjų pasaulių įranga būtų įtraukta į žiedinę ekonomiką. Virtualiųjų pasaulių teisės aktais sektoriaus subjektai turi būti įpareigojami gaminti perdirbamą ir (arba) taisomą įrangą ir stengtis, kad kiltų kuo mažiau su nusidėvėjimu susijusių problemų.

Kas?

- Europos Komisija (nustatyti sistemą);
- valstybės narės ir (arba) regionai (įgyvendinti informuotumo didinimo veiksmus);
- Europos piliečiai (visų amžiaus grupių, nes jiems taikomos šios priemonės);
- virtualiųjų pasaulių įrangą gaminančios įmonės (įtraukti žiediškumo principus į savo verslo modelį).

Kaip?

Konkrečiau, šiuos informuotumo didinimo veiksmus reikia pradėti mokykloje. Europos Komisija turi sukurti sistemą, pagal kurią būtų galima susipažinti su šia informacija apie virtualiuosius pasaulius ir kurioje ši informacija būtų prieinama, o valstybės narės ir regionai turėtų įgyvendinti šias švietimo programas.

Tam būtų galima, pvz., steigti mokymo centrus, kuriuose būtų rengiami kursai ir išduodami pažymėjimai (po patikrinimo, kaip išduodant vairuotojo pažymėjimą), kuriuos besimokantys asmenys turėtų gauti, kad įrodytų, jog yra informuoti apie virtualiųjų pasaulių poveikį aplinkai. Žmonės turėtų būti mokomi, o tiems, kurie nori gauti daugiau informacijos, turėtų būti suteikiama galimybė sužinoti daugiau. Todėl būtina užtikrinti, kad informacija būtų lengvai prieinama.

Informavimo kampanijos visada bus naudingos, tačiau po jų turi būti imamasi privalomų priemonių, pvz., nustatomos taisyklės. Sektoriaus suinteresuotiesiems subjektams reikia duoti laiko pasirengti nustačius konkretų pereinamąjį laikotarpį. Didinant informuotumą reikėtų susitelkti į vartotojus, o privalomi teisės aktai turėtų būti skirti sektoriui.

Pagrindimas

Europos Komisija turėtų parengti informuotumo didinimo veiksmus, ne tik susijusius su metavisatos įrangos perdirbimu, bet ir apimančius visą metavisatos gyvavimo ciklą. Būtina pradėti labai anksti – nuo jauniausio amžiaus (ypač mokykloje), tačiau taip pat įtraukti pagyvenusius žmones. Tokia informacija turi būti individualizuota ir pritaikyta tikslinei auditorijai.

Po šių veiksmų turėtų būti priimti nuoseklūs teisės aktai, kuriais sektoriaus suinteresuotieji subjektai būtų priversti gaminti perdirbamus ir (arba) taisomus produktus ir būtų ribojamas jų gaminių nusidėvėjimas.

13 rekomendacija

Žali virtualieji pasauliai, kuriuose naudojama atsinaujinančioji ir skaidriai gaunama energija

Ką?

Rekomenduojame sukurti virtualiuosiuose pasauliuose dirbančioms įmonėms taikytiną nuobaudų ir apdovanojimų sistemą, siekiant internalizuoti jų įrangos aplinkos apsaugos sąnaudas.

Kas?

- Europos Komisija turi sukurti tinkamą reglamentavimo sistemą.
- Valstybės narės teikia finansines paskatas, kad paskatintų įmones savo verslo modeliuose taikyti tvaresnius sprendimus.
- Tų teisės aktų turėtų laikytis įmonės, valdančios duomenų centrus ir ES bendrojoje rinkoje saugančios su virtualiaisiais pasauliais susijusius duomenis. Ši rekomendacija pirmiausia būtų skirta joms.

Kaip?

Europos Komisija turėtų reikalauti, kad įmonės, valdančios duomenų centrus ir su virtualiaisiais pasauliais susijusią įrangą, kompensuotų savo sunaudojamą energiją. Siekiant priversti šias įmones mokėti už sukeltą taršą, būtų galima sukurti į anglies dioksido rinką panašią sistemą. Po to, kai būtų priimtas šis sprendimas, būtų galima taikyti finansines paskatas, kuriomis įmonės būtų skatinamos elgtis tvariau ir efektyviau vartoti energiją. Siekiant užtikrinti veiksmingą įgyvendinimą, reikėtų sukurti stebėsenos sistemą.

Taip pat reikėtų užtikrinti didesnę skaidrumą: vartotojai turi turėti galimybę sužinoti, kokį aplinkosauginį pėdsaką palieka naudodamiesi virtualiaisiais pasauliais, ir priimti informacija pagrįstus sprendimus. Tuo tikslu galima sukurti balų sistemą, kurią įmonės turėtų taikyti savo parduodamiems produktams, kad įvertintų jų tvarumo lygį, taip pat atsekamumo sistemą.

Pagrindimas

Piliečiai pagrindimo nepateikė.

Tema – virtualių pasaulių poveikis sveikatai ir mokslinių tyrimų darbotvarkė

14 rekomendacija

Atsakingai kartu kurkime sveiką ateitį virtualiuosiuose pasauliuose

Ką?

Rekomenduojame Europos Sąjungai parengti intensyvią mokslinių tyrimų programą, skirtą virtualių pasaulių poveikiui mūsų sveikatai nagrinėti.

Kas?

Kiekviena valstybė narė, bendradarbiaudama su Europos įstaiga, nacionaliniu lygmeniu turi įsteigti ekspertų komitetą. Europos institucijos ir valstybės narės turėtų dalyvauti finansuojant šias mokslinių tyrimų programas.

Įvairių žinių sričių (psichologijos, neurologijos, kognityvinių mokslų, sociologijos ir kt.) nepriklausomi ekspertai galėtų glaudžiai bendradarbiauti su Europos institucijose šioje srityje jau dirbančiais ekspertais, taip pat su

pagrindiniais privačiojo sektoriaus suinteresuotaisiais subjektais. Tai galėtų vykti per specialią Europos asociaciją, kuri reguliariai rengtų susitikimus.

Kaip?

Plėtojantis virtualiesiems pasauliams šią mokslinių tyrimų programą reikės plėsti. Tokias technologijas rinkai parengiantys sektoriaus subjektai privalės su ja palaikyti partnerystės ryšius. Sektoriaus subjektai taip pat galėtų vykdyti savo mokslinių tyrimų programas, kurias stebėtų ir vertintų Europos Sąjunga. Visuomenei turi būti skaidriai suteikiama galimybė susipažinti su rezultatais.

Pagrindimas

Šiai rekomendacijai reikia pritarti. Nereikia kartoti praeities klaidų – turime vykdyti mokslinius tyrimus, kad suprastume virtualiųjų pasaulių poveikį mūsų sveikatai.

15 rekomendacija

Sveikų, įtraukčių, skaidrių ir tvarių virtualiųjų pasaulių rodikliai

Ką?

Rekomenduojame nustatyti rodiklius, pagal kuriuos būtų galima vertinti naudojimosi virtualiais pasauliais socialinį poveikį, poveikį aplinkai, psichinei ir fizinei sveikatai.

Kas?

Įvairių sričių ekspertai, naudodamiesi mokslinių tyrimų programų rezultatais, parengtų rodiklius. Ekspertų taryba, atsižvelgdama į Europos profesinio ir asmeninio naudojimosi standartus, parengs šiais rodikliais grindžiamas rekomendacijas, kad padėtų Europos institucijoms pagal rodiklius suformuluoti politiką.

Europos Sąjungos institucijos galėtų naudoti šiuos rodiklius rengdamos politinius nurodymus valstybėms narėms, kad jos nacionaliniu lygmeniu įgyvendintų taisykles dėl profesinio ir asmeninio naudojimosi. Tokios politikos priemonės galėtų būti kuriamos remiantis kitose politikos srityse nuveiktais dalykais (pvz., įspėjimais dėl tabako, alkoholio ir narkotikų).

Pagrindiniai sektoriaus suinteresuotieji subjektai (pvz., įmonės) privalo laikytis tų Europos standartų.

Kaip?

Vykdam mokslinius tyrimus ir užtikrinant skaidrią informacijos sklaidą bei atvirą galimybę su ja susipažinti, šie rodikliai ilgainiui turės kisti. Šie rodikliai galėtų padėti nustatyti sertifikavimo standartus, kurių įmonės turėtų laikytis teikdamos paslaugas (ypatingą dėmesį skiriant sveikatai). Tai aktualu įmonėms, teikiančioms priemones metavisatai, ir visoms kitoms įmonėms, kad jų darbuotojai galėtų saugiai ir profesionaliai naudotis virtualiais pasauliais.

Pagrindimas

Šiai rekomendacijai reikia pritarti, nes raštingumas ir informuotumas gali mums padėti išvengti grėsmių, kurių gali kilti vykstant virtualiųjų pasaulių plėtrai.

Tema – dalijimasis informacija ir informuotumas

16 rekomendacija

Virtualieji pasauliai daro įtaką švietimui ir informuotumo didinimui – „tu, aš ir metavisata“

Ką?

Rekomenduojame parengti gaires, kaip tapti skaitmeniniu piliečiu, ir geras taisykles, kaip elgtis virtualiuosiuose pasauliuose.

Kas?

ES turėtų parengti gaires paskirdama ekspertų grupę, kurią sudarytų įvairių sričių ekspertai, tyrinėtojai ir (arba) universitetų atstovai, įmonės, nacionalinės vyriausybės ir metavisatos naudotojai. Kiekvienas subjektas atliktų tokį vaidmenį:

- ES – suburtų ekspertų grupę, kad ji parengtų gaires ir viešai diskutuotų šiuo klausimu, į diskusijas įtraukdama ir piliečius;
- nacionalinės vyriausybės – turi užtikrinti, kad gairės būtų naudojamos švietimo srityje, ir apskritai apie jas informuoti;
- tyrinėtojai ir (arba) universitetų atstovai – stebėtų pokyčius ir teiktų rekomendacijas;
- įmonės – laikytųsi gairių, kad būtų užtikrinta naudotojų sauga;
- metavisatos naudotojai – piliečiai yra atsakingi už aktyvų dalyvavimą diskusijose ir rengiant gaires bei politiką.

Kaip?

- Į gaires (kurios turi būti parengtos), be kita ko, turėtų būti įtraukti šie klausimai: kas yra metavisata ir kaip ja galima naudotis;
- kaip nesidalyti duomenimis, kuriais nenorite dalytis (slapukai ir kt.);
- kaip vengti klaidingos informacijos;
- kokių turite pareigų teikti teisingą informaciją;
- kaip nedaryti žalos aplinkai;
- kokių turite teisių ir kaip jas galima ginti (kokių yra galimybių);
- koks galimas pavojus sveikatai.

Gairės turėtų būti platinamos įvairiais būdais – vykdant formaliojo švietimo ir informuotumo didinimo kampanijas.

Pagrindimas

Piliečiai pagrindimo nepateikė.

17 rekomendacija

Mano duomenys neskirti jums naudoti – „teisingi duomenys tinkamose rankose“

Ką?

Rekomenduojame įmonėms nustatyti sąlygas, kaip jos užtikrina asmens duomenų saugumą ir skaidrumą piliečiams.

Kas?

ES turėtų sukurti virtualių pasaulių ir duomenų apsaugos bei skaidrumo sistemą.

- ES – turėtų parengti teisės aktą, konkrečiai skirtą virtualiesiems pasauliams (jei dar neparengta);
- nacionalinės vyriausybės – turėtų įgyvendinti nurodymą ir siekti užtikrinti geresnę įmonių atitiktį;
- tyrinėtojai ir (arba) universitetų atstovai – reikėtų įtraukti teisės, ekonomikos, etikos ir žmogaus teisių ekspertų, kad jie pateiktų įžvalgų ir pastabų;
- įmonės – turėtų paisyti ir laikytis esamų ir naujų sistemų;
- metavisatos naudotojai – piliečiai turėtų aktyviai dalyvauti diskusijose ir rengiant politiką.

Kaip?

Mums reikia ES teisės akto, kuriame būtų nurodyta, kokius asmens duomenis įmonės gali rinkti ir naudoti ir kaip jos turėtų pranešti, ką daro su tais duomenimis.

Įmonės turėtų žmones apie tai informuoti trumpai, aiškiai ir suprantamai (visiems prieinamu būdu). Jos turėtų pateikti informacijos apie tai:

- kokie duomenys renkami;
- ar duomenys bus ištrinti ir kaip tai bus padaryta;
- kiek laiko jos saugos duomenis;
- kaip ir kur duomenys turėtų būti saugomi;
- lankstumą – kokiais duomenimis norite dalytis, kad galėtumėte naudotis interneto platformomis.

Pagrindimas

Piliečiai pagrindimo nepateikė.

Tema – skaitmeninė tapatybė virtualiuosiuose pasauliuose

18 rekomendacija

Skaitmeninės infrastruktūros plėtra

Ką?

Rekomenduojame įgyvendinant plataus masto infrastruktūros plėtros planą užtikrinti vienodas galimybes naudotis skaitmeninėmis technologijomis. Šiame plane pirmiausia turėtų būti siekiama visiems užtikrinti prieinamą ir finansiškai įperkamą plėtrą.

Kas?

Tikimės, kad ateityje visi ES piliečiai galės naudotis privačių įmonių teikiama nemokama gera interneto prieiga. Jeigu taip nėra, pvz., kaimo vietovėse, kuriose privačioms įmonėms tai nepelninga, ES turėtų imtis iniciatyvos ir užtikrinti interneto ryšį.

Kaip?

ES turi investuoti į inžinierių rengimą, kad turėtų teisę ir reikiamą darbo jėgą ir galėtų įgyvendinti ir sukurti interneto prieigą visiems. Šią rekomendaciją reikia visiškai įgyvendinti iki 2031 m., tačiau taip pat turime nustatyti tam tikrus dalinius tikslus. Pavyzdžiui, tai būtų tikslas, kada internetu bus galima naudotis visuose didžiuosiuose miestuose, visose švietimo įstaigose ir kt.

Pagrindimas

Siekiant sukurti Europos virtualųjį pasaulį, visų pirma reikia užtikrinti lygias ryšio galimybes kiekvienam Europos piliečiui. Todėl būtina ES lygmeniu parengti skaitmeninės infrastruktūros plėtros planą.

Pagrindinis uždavinys – atsakomybės pasidalijimas tarp ES ir valstybių narių. Ar finansuoti ir įgyvendinti šį planą turėtų ES, ar valstybės narės?

Be to, šiems siekiams įgyvendinti reikia griežto tvarkaraščio, todėl grupė nusprendė nustatyti terminą 2031 m.

19 rekomendacija

ES turi parengti taisykles dėl skaitmeninės tapatybės ir dėl to, kada suteikti ir užtikrinti piliečių teisę į anonimiškumą

Ką?

ES lygmeniu turėtų būti priimta taisyklė, kada skaitmeniniame pasaulyje reikia nurodyti savo tapatybę, o kada galima išlaikyti anonimiškumą. Pramogaujant, leidžiant laisvalaikį ar atliekant mokslinius tyrimus turėtų būti įmanoma veikti anonimiškai. Tačiau tais atvejais, kai labai svarbu žinoti asmens tapatybę, turėtų būti privaloma patvirtinti tapatybę skaitmeninės atpažinties priemonėmis. Pavyzdžiui, tai būtina pervedant pinigus, kreipiantis į valdžios tarnybas arba perkant tam tikras prekes, kai prašoma leidimo arba taikoma amžiaus riba.

Kas?

ES turi įgyvendinti pasaulines tendencijas atitinkančią taisyklę, o paslaugų teikėjai turi jos laikytis.

ES turėtų dirbti tarptautiniu ir diplomatinio lygmenimis siekdama dalytis žiniomis su kitomis regioninėmis organizacijomis. Valstybės narės turės prižiūrėti šį vyksmą ir pranešti apie galimus pažeidimus.

Kaip?

Sunku įsivaizduoti, kaip galima įgyvendinti šią svarbią rekomendaciją. Todėl ES pirmiausia turi remti šia tema atliekamus mokslinius tyrimus. Be to, reikia šviesti piliečius, ką reiškia anonimiškumas ir kaip naudojami mūsų duomenys. Taip pat svarbu, kad paslaugų teikėjai patirtų tam tikrų pasekmių ir (arba) sankcijų, jei pažeistų taisykles.

Pagrindimas

Anonimiškumo klausimas šiai grupei ypač svarbus. Tačiau anonimiškumo klausimas labai įvairus ir skirtingose situacijose turi būti traktuojamas atitinkamai. Todėl siekiant išsaugoti laisvę, patogumą ir skaidrumą, būtinas tam tikras lankstumas ir pritaikymo galimybė.

Tema – junglumas ir galimybė naudotis virtualiaisiais pasauliais

20 rekomendacija

Prieinamumas užtikrinamas visiems – niekas nepaliekamas nuošalyje

Ką?

Rekomenduojame visiems ES piliečiams pagal jų poreikius, pageidavimus ir interesus sudaryti technines ir procedūrinės sąlygas naudotis metavisatos teikiamomis galimybėmis.

Kas?

Norime, kad metavisata būtų formuojama remiantis informacija grindžiamu valdžios institucijų, privačių subjektų ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimu. ES turėtų priimti atsakomybę už lygių galimybių metavisatoje užtikrinimą visiems ES piliečiams.

Kaip?

Mums reikia institucinių ir teisinių sistemų, kurios užtikrintų galimybes saugiai naudotis pilietinėmis teisėmis ir jų apsaugą.

Užtikrinti prieinamumą yra bendra valdžios institucijų, privačių subjektų ir visos visuomenės atsakomybė. Siekiant išlaikyti tinkamas sistemas, šie trys subjektai turėtų nuolat kartu nagrinėti metavisatos pasekmes.

ES turėtų stengtis užtikrinti, kad metavisatos raida atitiktų visų piliečių (įskaitant marginalizuotas grupes, mažumas ir kt.) poreikius.

Rekomenduojame užtikrinti, kad kiekvienam ES piliečiui būtų sudarytos sąlygos įgyti tinkamų įgūdžių ir naudotis tinkama įranga, kad jie galėtų lengvai naudotis metavisata.

Kiekvienas asmuo turėtų turėti galimybę savo nuožiūra nuspręsti, ar dalyvauti piliečių platformose metavisatoje, nepatirdamas atskirties rizikos.

Pagrindimas

Ši rekomendacija grindžiama sąžiningumu ir lygybe – esminėmis demokratinė visuomenių vertybėmis.

Šioje rekomendacijoje atsižvelgiama į kelis su prieinamumu susijusius aspektus.

21 rekomendacija

Teisinės sistemos, kuriomis užtikrinamas skaidrumas ir visų žmonių – pirmiausia pažeidžiamų grupių – apsauga metavisatoje

Ką?

Rekomenduojame sukurti aiškias teises sistemas, pagrįstas vykdomais saugaus ir pozityvaus naudojimosi metavisata moksliniais tyrimais.

Kas?

ES teisės ekspertai ir ES technokratai.

Kaip?

Tokiomis sistemomis turėtų būti užtikrinta pažeidžiamų grupių (vaikų, pagyvenusių žmonių, tam tikrų teisių neturinčių asmenų) apsauga nuo manipuliavimo ir grėsmių. Tokios sistemos turėtų būti kuriamos atsižvelgiant į darbo grupių nustatytą teisinių nuostatų poreikį.

Į sistemas turėtų būti įtrauktos nuostatos dėl vykdomų teigiamo ir neigiamo metavisatos poveikio mokslinių tyrimų, be kita ko, įskaitant šiuos klausimus:

- priklausomybės baime,
- poveikį sveikatai,
- nuogąstavimą, kad kai kurios grupės ir (arba) regionai bus palikti nuošalyje arba atsiliks,
- poveikį darbo rinkoms.

Skaidrumas ir apsauga turėtų atspindėti ES remiamose investicijose.

Pagrindimas

Apsaugoti piliečius nepaprastai svarbu, todėl turime užtikrinti saugumą:

- mūsų pačių,
- mūsų tapatybės,
- pažeidžiamų asmenų.

Sauga turi būti mūsų prioritetas.

Labai svarbu, kad būtų saugomos visų žmonių teisės, ypač pažeidžiamų asmenų.

Tinkamos taisyklės ypač sumažina nusikalstamos ir žalingos veiklos metavisatoje riziką.

ES taisyklė gali tapti pasauliniu pavyzdžiu ir (arba) standartu.

Tema – tarptautinis bendradarbiavimas ir standartai

22 rekomendacija

Virtualiųjų pasaulių taikomosios programoms skirti ES ženklai ir (arba) sertifikatai

Ką?

Rekomenduojame ES nustatyti lengvai suprantamus ir prieinamus virtualiųjų pasaulių taikomosios programoms skirtus ženklus ir (arba) sertifikatus, kurie patikintų, kad jos yra saugios ir patikimos.

Kas?

ES, bendradarbiaudama su suinteresuotaisiais subjektais, kaip antai tyrinėtojai, ekspertai, įmonės ir (arba) bendrovės ir vietos valdžios institucijomis.

Kaip?

Siekiant apsaugoti naudotojus, visoje Europos Sąjungoje reikėtų įdiegti virtualių pasaulių taikomosioms programoms skirtus standartinius ženklus ir (arba) sertifikatus. Ženkais ir (arba) sertifikatais žmonės turėtų būti informuojami apie taikomosios programos saugą, saugumą ir patikimumą.

Ženklas ir (arba) sertifikatas turėtų būti lengvai suprantamas (pvz., šypsenėlės, raidės A-B-C-D). Svarbu, kad kiekvienas naudotojas būtų informuotas apie taikomosios programos ženklą ir (arba) sertifikatą prieš pradėdamas ją naudoti. Ženklas ir (arba) sertifikatas turėtų būti naudojamas kaip gairės, pagal kurias žmonės galėtų laisvai nuspręsti, ar naudotis taikomąja programa. Jei reikia, ženklai ir (arba) sertifikatai turėtų būti pritaikyti konkrečioms sferoms.

Pagrindimas

Piliečiai pagrindimo nepateikė.

23 rekomendacija

ES kaip reikšminga veikėja ir (arba) pirmė virtualiuosiuose pasauliuose

Ką?

Rekomenduojame ES valstybėms narėms susivienyti, kad bendrai taptų reikšminga veikėja ir (arba) pirmė kontroliuojant, prižiūrint ir reglamentuojant virtualiuosius pasaulius, siekiant išsaugoti mūsų demokratines vertybes ir skleisti jas į kitas šalis.

Kas?

Europos Komisija, bendradarbiaudama su suinteresuotaisiais subjektais.

Kaip?

ES turėtų kaip pirmė sukurti mūsų demokratinėmis vertybėmis grindžiamą virtualiesiems pasauliams skirtą sistemą. Sukūrus sistemą, kuri didintų gerovę ES, ji taptų pavyzdžiu kitiems regionams ir šalims. ES turėtų kurti paskatas remti ir skatinti tvarumą ir augimą. ES turėtų dirbti vieningai, kad taptų pavyzdžiu kitoms šalims ir regionams. Be to, ES turėtų pašalinti kliūtis dalyvauti virtualiuosiuose pasauliuose, pvz., sukurti pakankamą ir patikimą infrastruktūrą.

Pagrindimas

Piliečiai pagrindimo nepateikė.

Rekomendacijų vertinimas

Piliečiai įvertino visas rekomendacijas skalėje nuo 1 iki 6. Reikšmė 1 reiškia „nesutinku / nepritariu“ rekomendacijai, o 6 reiškia „visiškai sutinku / tvirtai pritariu“.

Nr.	Rekomendacija	Vidurkis
1	Darbo rinkos Europos virtualiuosiuose pasauliuose	5,0
2	Darbai virtualiuosiuose pasauliuose skirti suderinto mokymo rengimas	5,0

3	Reguliari esamų aktualių ES gairių dėl virtualiųjų pasaulių peržiūra	4,8
4	Finansinė parama virtualiųjų pasaulių kūrimui	4,8
5	Dalyvaujamieji forumai, kuriuose bendrai rengiami pakeitimai, taisyklės ir standartai	4,8
6	Įmonių ir naudotojų sertifikavimas virtualiuosiuose pasauliuose	4,8
7	Patogus metavisatos „prieškambaris“ ar „vartai“, kad būtų galima pasirinkti naudoti tik tam tikrus duomenis	5,0
8	Virtualiuosiuose pasauliuose veikianti ir apsaugą užtikrinanti policija	4,8
9	Dirbtinio intelekto pagalba policijai virtualiuosiuose pasauliuose	4,1
10	Mokytojų mokymas naudotis virtualiaisiais pasauliais ir skaitmeninėmis priemonėmis	5,5
11	Galimybė visiems ES piliečiams nemokamai gauti informacijos apie skaitmenines priemones ir naudotis virtualiaisiais pasauliais	5,3
12	Piliečių ir sektoriaus subjektų teisės ir atsakomybė žiediniuose virtualiuosiuose pasauliuose	4,8
13	Žali virtualieji pasauliai, kuriuose naudojama atsinaujinančioji ir skaidriai gaunama energija	4,8
14	Atsakingai kartu kurkime sveiką ateitį virtualiuosiuose pasauliuose	5,3
15	Sveikų, įtraukių, skaidrių ir tvarių virtualiųjų pasaulių rodikliai	5,0
16	Virtualieji pasauliai daro įtaką švietimui ir informuotumo didinimui – „tu, aš ir metavisata“	5,1
17	Mano duomenys neskirti jums naudoti – „teisingi duomenys tinkamose rankose“	5,3
18	Skaitmeninės infrastruktūros plėtra	5,3
19	ES turi parengti taisykles dėl skaitmeninės tapatybės ir dėl to, kada suteikti ir užtikrinti piliečių teisę į anonimiškumą	5,4
20	Prieinamumas užtikrinamas visiems – niekas nepaliekamas nuošalyje	4,9
21	Teisinės sistemos, kuriomis užtikrinamas skaidrumas ir visų žmonių – pirmiausia pažeidžiamų grupių – apsauga metavisatoje	4,9
22	Virtualiųjų pasaulių taikomosios programoms skirti ES ženklai ir (arba) sertifikatai	5,2
23	ES kaip reikšminga veikėja ir (arba) pirmėivė virtualiuosiuose pasauliuose	5,0

1 rekomendacija

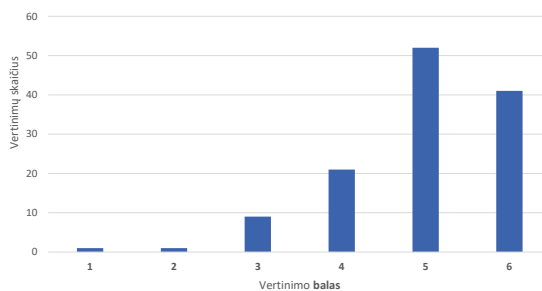
DARBO RINKOS EUROPOS
VIRTUALIUOSIUOSE PASAULIUOSE

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

Vidurkis

5,0

1 rekomendacijos vertinimas

2 rekomendacija

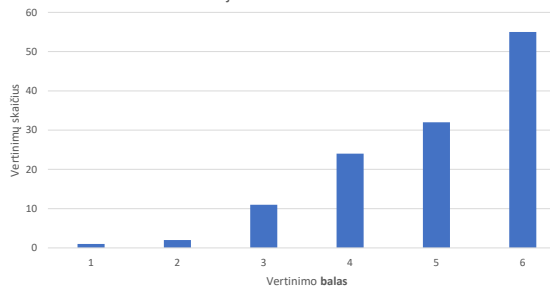
DARBUI VIRTUALIUOSIUOSE
PASAULIUOSE SKIRTO SUDERINTO
MOKYMO RENGIMAS

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

Vidurkis

5,0

2 rekomendacijos vertinimas

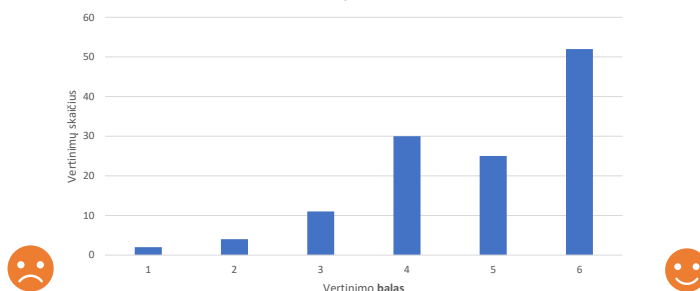

3 rekomendacija

REGULIARI ESAMŲ AKTUALIŲ
ES GAIRIŲ DĖL VIRTUALIŲJŲ
PASAULIŲ PERŽIŪRA

3 rekomendacijos vertinimas

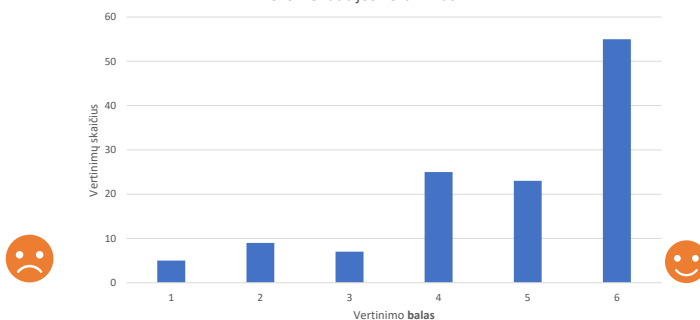

4 rekomendacija

FINANSINĖ PARAMA VIRTUALIŲJŲ
PASAULIŲ KŪRIMUI

4 rekomendacijos vertinimas

5 rekomendacija

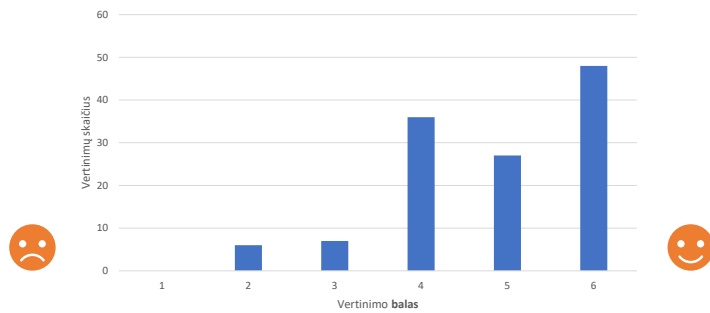
DALYVAUJAMIEJI FORUMAI,
KURIUOSE BENDRAI RENGiami
PAKEITIMAI, TAISYKLĖS IR
STANDARTAI

Vidurkis

4,8

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

5 rekomendacijos vertinimas

6 rekomendacija

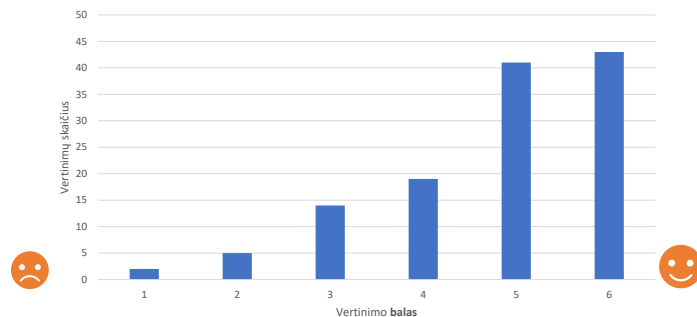
ĮMONIŲ IR NAUDOTOJŲ
SERTIFIKAVIMAS
VIRTUALIUOSIUOSE PASAULIUOSE

Vidurkis

4,8

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

6 rekomendacijos vertinimas

7 rekomendacija

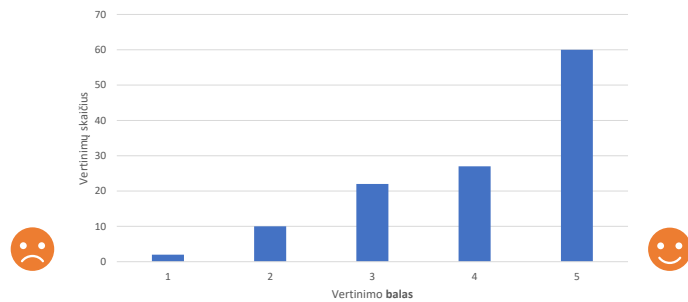
PATOGUS METAVISATOS „PRIEŠKAMBARIS“
AR „VARTAI“, KAD BŪTŲ GALIMA
PASIRINKTI NAUDOTI TIK TAM TIKRUS
DUOMENIS

Vidurkis

5,0

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

7 rekomendacijos vertinimas

8 rekomendacija

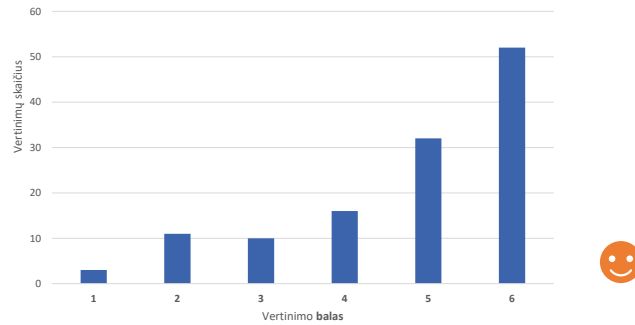
VIRTUALIUOSIUOSE PASAULIUOSE
VEIKIANČI IR APSAUGĄ
UŽTIKRINANTI POLICIJA

Vidurkis

4,8

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

8 rekomendacijos vertinimas

9 rekomendacija

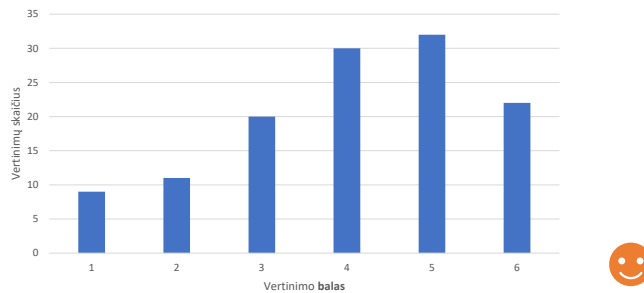
DIRBTINIO INTELEKTO PAGALBA
POLICIJAI VIRTUALIUOSIUOSE
PASAULIUOSE

Vidurkis

4,1

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

9 rekomendacijos vertinimas

10 rekomendacija

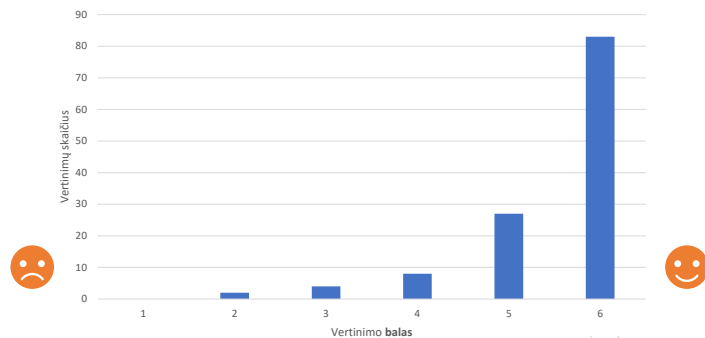
MOKYTOJŲ MOKYMAS NAUDOTIS
VIRTUALIAISIAIS PASAULIAIS IR
SKAITMENINĖS PRIEMONĖS

Vidurkis

5,5

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

10 rekomendacijos vertinimas

11 rekomendacija

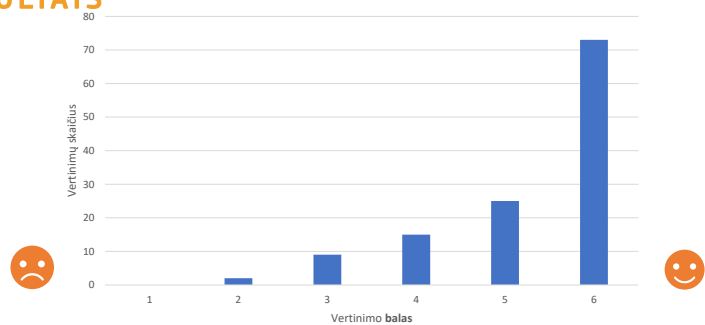
GALIMYBĖS VISIEMS ES PILIEČIAMS
NEMOKAMAI GAUTI INFORMACIJOS APIE
SKAITMENINĖS PRIEMONĖS IR NAUDOTIS
VIRTUALIAISIAIS PASAULIAIS

Vidurkis

5,3

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

11 rekomendacijos vertinimas

12 rekomendacija

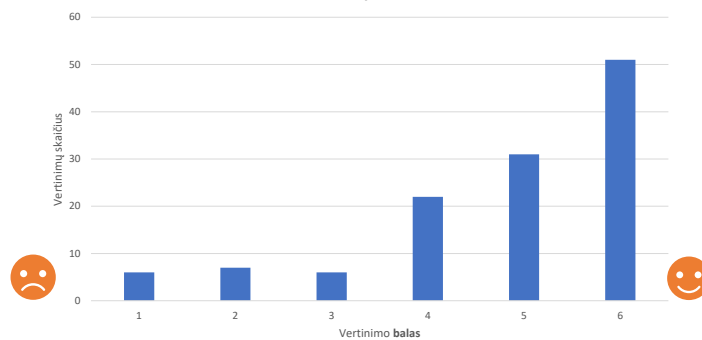
PILIEČIŲ IR SEKTORIAUS SUBJEKTŲ TEISĖS
IR ATSAKOMYBĖ ŽIEDINIUIOSE
VIRTUALIUOSIUOSE PASAULIUOSE

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

Vidurkis

4,8

12 rekomendacijos vertinimas

13 rekomendacija

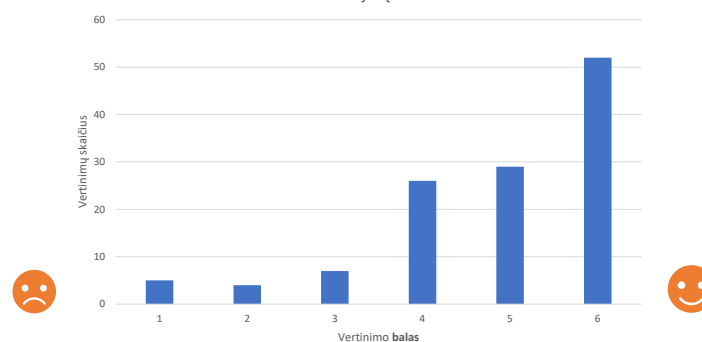
ŽALI VIRTUALIEJI PASAULIAI, KURIOSE
NAUDOJAMA ATSINAUJINANČIOJI IR
SKAIDRIAI GAUNAMA ENERGIJA

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

Vidurkis

4,8

13 rekomendacijos įvertinimas

14 rekomendacija

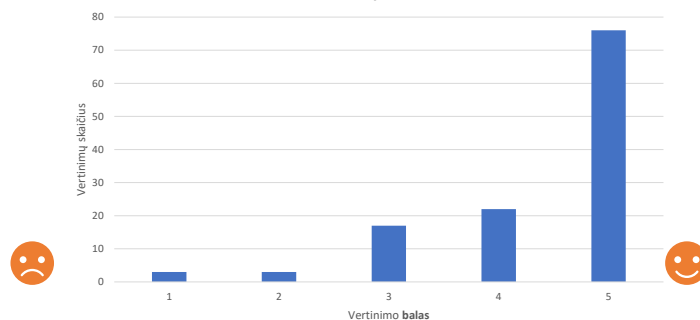
ATSAKINGAI KARTU KURKIME SVEIKĄ ATEITĮ
VIRTUALIUOSIUOSE PASAULIUOSE

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

Vidurkis

5,3

14 rekomendacijos vertinimas

15 rekomendacija

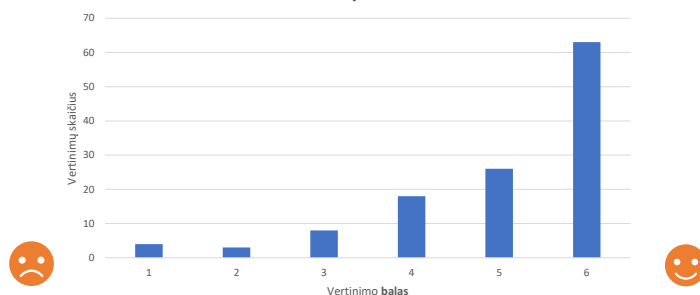
SVEIKŲ, ĮTRAUKIŲ, SKAIDRIŲ IR TVARIŲ
VIRTUALIŲJŲ PASAULIŲ RODIKLIAI

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

Vidurkis

5,0

15 rekomendacijos vertinimas

16 rekomendacija

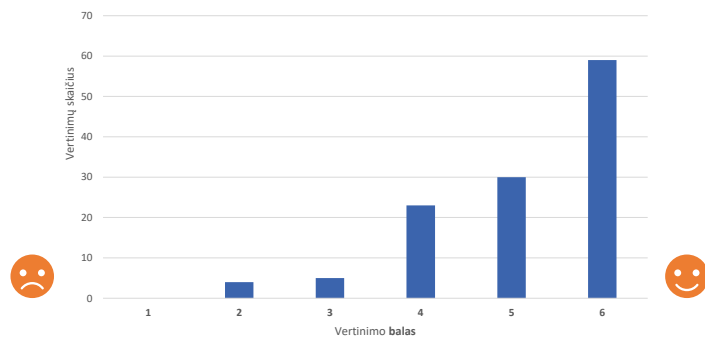
VIRTUALIEJI PASAULIAI DARO ĮTAKĄ
ŠVIETIMUI IR INFORMUOTUMO DIDINIMUI –
„TU, AŠ IR METAVISATA“

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

Vidurkis

5,1

16 rekomendacijos vertinimas

17 rekomendacija

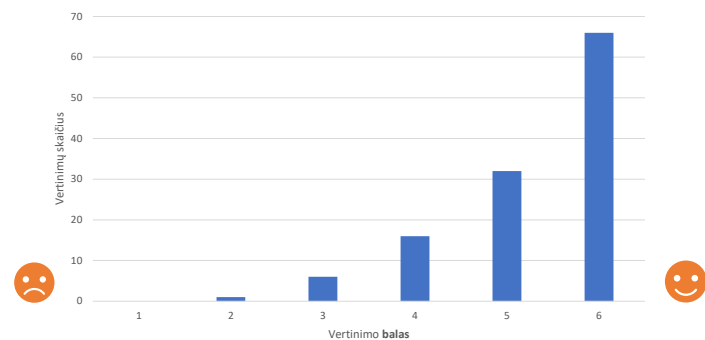
MANO DUOMENYS NESKIRTI JUMS
NAUDOTI – „TEISINGI DUOMENYS
TINKAMOSE RANKOSE“

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

Vidurkis

5,3

17 rekomendacijos vertinimas

18 rekomendacija

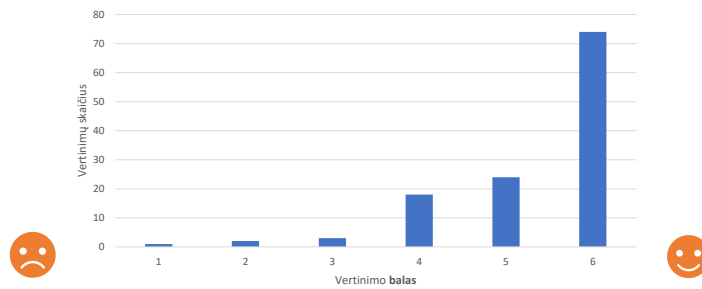
SKAITMENINĖS INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

Vidurkis

5,3

18 rekomendacijos vertinimas

19 rekomendacija

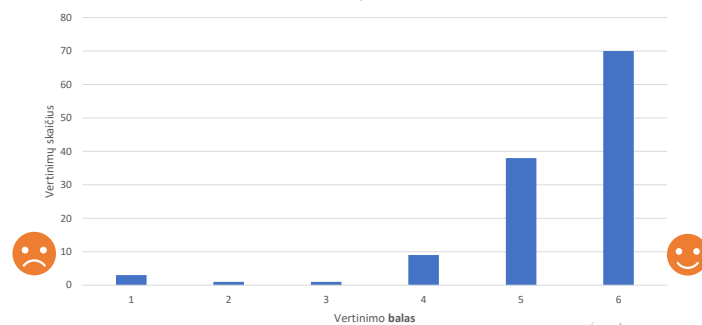
ES TURI PARENGTI TAISYKLES DĖL SKAITMENINĖS TAPATYBĖS IR DĖL TO, KADA SUTEIKTI IR UŽTIKRINTI PILIEČIŲ TEISĘ Į ANONIMIŠKUMĄ

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

Vidurkis

5,4

19 rekomendacijos vertinimas

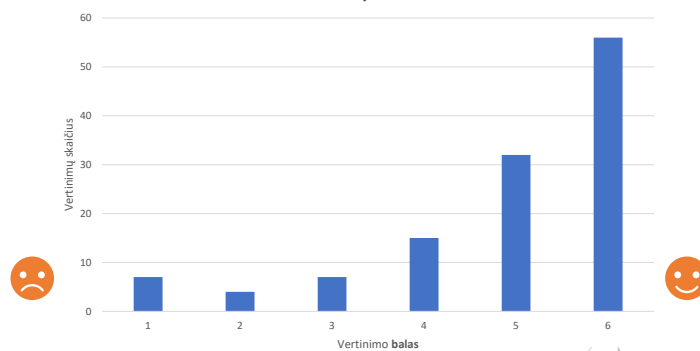
20 rekomendacija

**PRIEINAMUMAS UŽTIKRINAMAS
VISIEMS – NIEKAS NEPALIEKAMAS
NUOŠALYJE**

Vidurkis

4,5

20 rekomendacijos vertinimas

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai

Išsakykite savo nuomonę

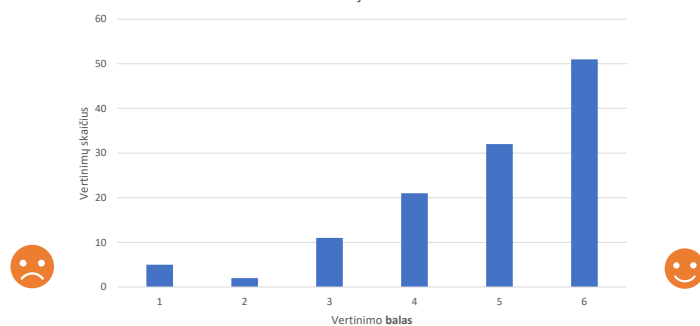
21 rekomendacija

**TEISINĖS SISTEMOS, KURIOMIS UŽTIKRINAMAS
SKAIDRUMAS IR VISŲ ŽMONIŲ – PIRMIAUSIA
PAŽEIDŽIAMŲ GRUPIŲ – APSAUGA METAVISATOJE**

Vidurkis

4,9

21 rekomendacijos vertinimas

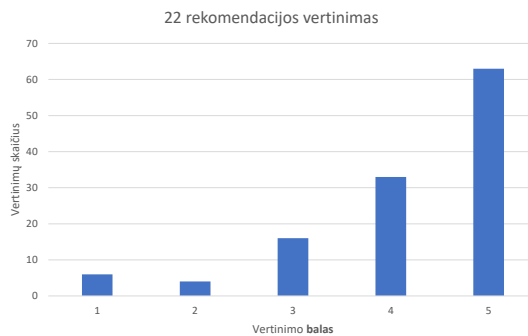
Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai

Išsakykite savo nuomonę

22 rekomendacija

VIRTUALIŲJŲ PASAULIŲ TAIKOMOSIOMS
PROGRAMOMS SKIRTI ES ŽENKLAI IR (ARBA)
SERTIFIKATAI

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

23 rekomendacija

ES KAIP REIKŠMINGA VEIKĖJA IR (ARBA)
PIRMEIVĖ VIRTUALIUOSIUOSE PASAULIUOSE

Europos piliečių forumas
Virtualieji pasauliai
Išsakykite savo nuomonę

